

Tehnični del rubrike urejuje avtomobilni oddelček Vacuum Oil Company. d. d.

Ali res povzročajo motorna vozila največ hrupa po ulicah?

Pred seboj imamo brošuro »City Noise« (Hrušč v mestu), ki jo je izdala Noise Abatement Commission (komisija za pobiljanje hrupa) v New Yorku, osnovana na pobudo ameriškega zdravstvenega komisariata.

Mnogo so že razpravljali o tem predmetu, toda vsem tem razpravam je manjkala stabilna podlaga — izčrpen material, popolnoma nepristransko zbran. Temu primanjkljaju bo odpravila navedena knjiga, ki je sestavljena na podlagi strogo znanstvenih in eksperimentalnih raziskovanj najodličnejših industrijskih strokovnjakov, zdravnikov, inženjerjev, specialistov za prometna vprašanja itd. Delo komisije je trajalo 8 mesecev ter se z izdajo omenjene knjige ni dovršilo, kajti komisija se po tem ni razšla in deluje še vedno.

Komisija je potom časopisja opozorila občinstvo na svoje naloge ter je najprej poslala na več tisočev prebivalcev v raznih delih New Yorka vprašalne pole. Na teh po-

linu s 70.000 in našim mestom s 500 do 1000! Dalje so ugotovili, da je trobljenje marsikaterega avtomobila močnejše kakor rjovenje leva v puščavi! Na mnogo ulicah v New Yorku bi slišali rjovečega leva sprito velikega ropota samo 10 metrov daleč!

Ugotovitve zdravstvenega oddelka komisije so bile naravnost porazne. Od velikega ropota se krvni pritisk človeka neverjetno poveča, živčni sistem strahovito trpi, posluš malo otrpne (zlasti pri šoferjih) in ponoči je večini popolnoma nemogoče, da bi se človek v spanju spočil — čeprav spi — ker ropotanje nikakor ne pade. Delazmočnost duševnih in tudi ročnih delavcev prav tako trpi. Da je taka atmosfera sama kriva prometnim nesrečam, je popolnoma razumljivo.

Iz naših izjavljanj bi sledilo, da avtomobilisti — ne samo v Ameriki, ampak tudi pri nas — niso oni, ki povzročajo na cesti največ hrupa. Ta njihov delež pri hrupu bi se dal še bolj zmanjšati, če bi bila disciplinirana v prometu malo večja. Ne zgodi se redko, da pešec kljub danemu signalu avtomobila nikakor ne pokaže volje, da bi se hotel izogniti, ampak vedno čaka, da bi vozilo še dvakrat zatrobilo.

Srečala sta se zastopnika starih in novih časov. Slika nam kaže kolono avtomobilov pred dvorcem predsednika poljske republike.

lah je bilo napisanih 29 faktorjev, ki povzročajo ropot. Občinstvo naj bi navedlo, kateri od teh faktorjev ga najbolj moti, ob katerem času in v katerem delu mesta (na cesti, v hiši, na dvorišču, na glavni ulici itd.).

Rezultati so bili zelo zanimivi. 20 odstotkov pritožb je bilo proti tovornim vozilom in proti trobljenju in kakih 13 odstotkov proti faktorjem, ki so več ali manj v zvezi z avtomobilizmom.

Tu bomo navedli posamezne podatke ne samo zaradi naše stroke same, ampak tudi zato, ker nas bo kot navadne slovenske zemljane zanimalo, koliko se razlikuje ameriški ulični ropot od našega.

Na formulirje je odgovorilo 11.068 strank; od teh se je pritožilo proti tovornim avtomobilom 10,16 odst., avtomobilskem trobljenju 9,81 odst., radio (v stanovanjih) 7 odst., nadzorni železnici 6,62 odstotkov, radio (na cesti in v poslovnih lokalih) 5,36 odstotkov, zaviranju avtomobilov 5,27 odst., pobiranju smeti (seveda mehaničnemu) itd. 5,17 odst., cestni železnici 5,16, izpušnim zaklopkam pri avtomobilih 4,55 odst., motorna vozila in sirene požarnih bramb 4,12 odst., bučne družbe 4,10 odst., dostavljanje mleka in ledu 4,07 odst., lotanju 3,37 odstotkov, križnim vratim pri izhodih in vhodih podzemskih železnic 2,86 odst., avtomobilov 2,45 odst., vozilom s konjsko vprego 2,41 odst., živžanju in zvonjenju lokomotiv 2,15 odst., svedrom na zračni pritisk pri vrtnanju zemlje 2,11 odst., živžanju šlepov in parnikov 2,01 odst., svedrom na zračni pritisk pri povzavljanju cest 1,93 odstotkov, prodajalcem časnikov in pocestnim trgovcem 1,91 odst., podzemski železnici 1,65 odst., psom in mačkam 1,26 odstotkov, prometnemu živžanju 1,24 odstotkov, tovornam 1,06 odst., letalom 1,02 odst., motornim čolnom 0,59 odst., motornim kolesom 0,37 odst., pranju posode v restavracijah (spet seveda mehanično) 0,22 odst. Če seštejemo odstotke faktorjev, ki so v neposredni ali posredni zvezi z motorizacijo, dobimo 33 odst., od čiste motorizacije samo okrog 20 odstotkov! Morda bo kdo rekel, da te številke ne veljajo za nas. Velik del faktorjev, ki so tu naštet, pri nas sploh ne obstoji ali vsaj ne v onem obsegu kakor v velikih mestih in posebno v ameriških. S tem pa seveda še ni rečeno, da se 20 odstotni delež avtomobilistike pri mestnem hrupu povzpne nad 50 odstotkov. Gotovo in zanimivo pa je dejstvo, da bo ropot, ki ga povzroča avtomobilizem, vedno bolj pojemal, čim bolj se bodo naša mesta modernizirala!

Delo komisije se seveda ni omejilo samo na vprašalne pole. Imela je na razpolago vse mogoče tehnično znanstvene pripomočke, s katerimi je sama delala eksperimente po ulicah. Tako so na primer opremili velik tovorni avtomobil z dvema merilnima instrumentoma. Na enem, tzv. »metru za ropot«, je kazal kazalec, zvezan z mikrofonom, jakost hrupa na kazalu. Drugi aparat je kazal, kdaj in kako daleč se pri gotovi jakosti hrusa na cesti še slišijo gotovi znani toni, kakor živžanje stražnika, trobljenje avtomobila itd. Ta avtomobil je prevozil 800 km in izvedel na 138 različnih mestih ob različnem času 10.000 merenj.

Razumljivo je, da so ugotovitve na podlagi takega merjenja nadvse pomembne. Tako na primer je jakost prometnega hrupa direktno sorazmerna s številom avtomobilov, ki so v prometu na določenem mestu. Pomislimo, kakšen hrup vlada v New Yorku s 700.000 motornimi vozili napram Ber-

Svetovna proizvodnja surovega olja. Bilanca proizvodnje surovega olja za l. 1929 je končno dogotovljena. Po tej se je proizdralo predlanskim na vsem svetu 18 milijonov 638.505 sodov po 150 kg. Največ je proizdrala seveda Severna Amerika in sicer 65,72 odstotkov. Na drugem mestu je Rusija z 2.437.760 sodov, na tretjem Mehika z 1.559.888 sodov.

Dohodki od davka na avtomobile v Nemčiji. V proračunskem letu 1929-30 so državne blagajne v Nemčiji imele dohodkov iz davka na avtomobile lepo vsoto 210 milijonov mark, leto prej pa 181.340.000 mark. Vsekakor lepa vsota, posebno še, če jo pomnožimo s 14, da dobimo dinarje.

Koliko motornih koles je na Dunaju. Konec preteklega leta je bilo na Dunaju okrog 16.000 motornih koles. Prirastek v lanskem letu je precej slab, kajti 1. januarja 1930 je bilo na Dunaju že nad 15.800 motociklov.

Motocikel na električni pogon. Italijanski listi prinašajo vest, da je v Milanu konstruirano motorno kolo na električni pogon. Dasi ima ta konstrukcija nekoliko dobrih strani, ima tudi precej slabo, a ta je, da se s tem motornim kolesom doseže enakrat samo hitrost 20 km na uro. Strujo za pogon dobavljata dve bateriji, ki sta postavljeni ob zadnjem kolesu. Baterije se morajo na vsake tri ure na novo polniti.

Nov aerodrom v ČSR. V Kraljevem Gradcu nameravajo otvoriti novo pristanišče za aeroplane. Zemljišče je stavila mestna občina brezplačno na razpolago.

Motorno kolo v službi redarstva. Važnost motornih koles za službo redarstva je, kakor nam pokažejo naslednje številke, že davno ugotovljena, kajti redarstvo na Nemškem ima 16.000 motornih koles, v Italiji 21.000, na Poljskem 12.666, na Francoskem 11.000, na Angleškem 15.880 motornih koles za svoje organe. Pa tudi druge države ne zaostajajo za temi primeri in računa se, da imajo redarstva drugih držav skupno okrog 70.000 motornih koles.

Koliko avtomobilov je proizdrala Rusija. Tudi Rusija je stopila v vrste evropskih proizvajalcev avtomobilov, sicer še skromnim deležem, vendar če smemo verjeti inozemskim časopisnim vestem, se ima ta proizvodnja v tem letu precej povečati. V lanskem letu je bilo proizdčeno 445 avtomobilov napram 1063 v letu 1929.

Nova številka ilustrovane tedenske revije

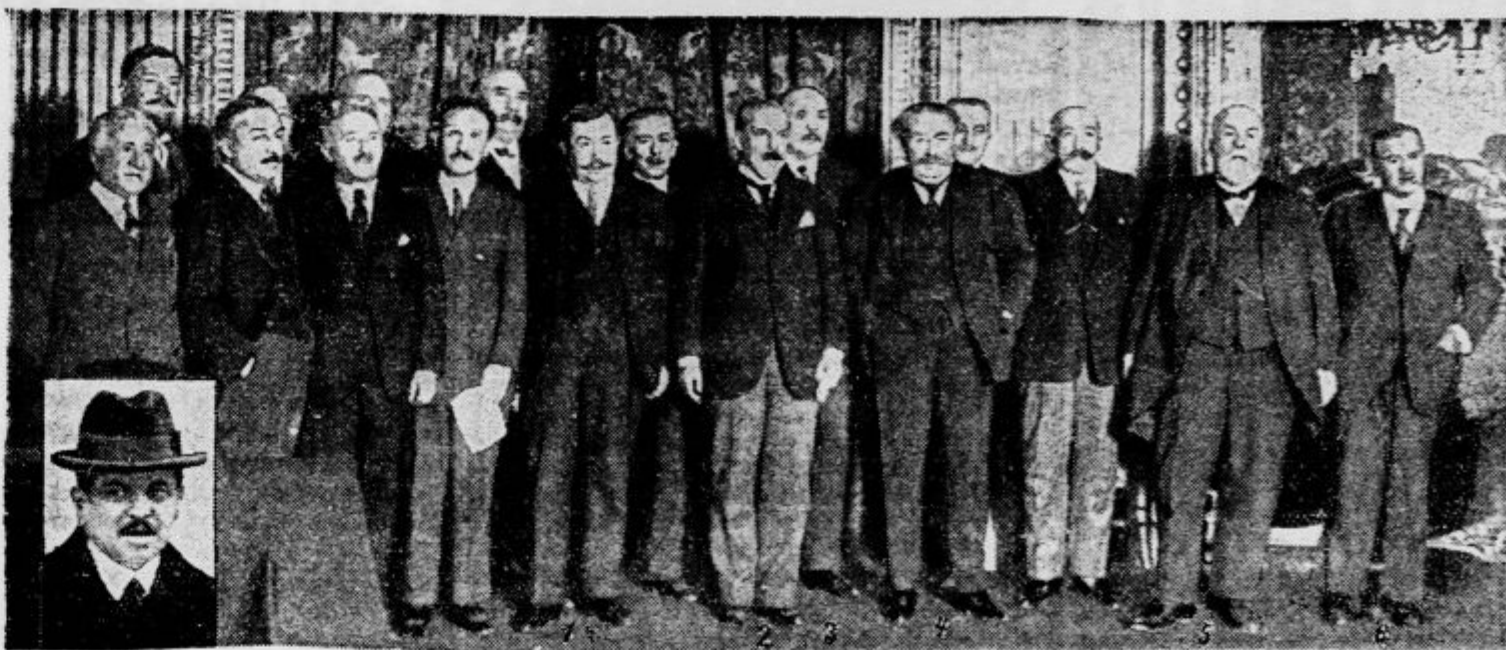

„Življenje in svet“

je izšla

Dobi se v vseh trafikah. Cena 2 Din.

Francoska vladna kriza

Slika kaže člane odstopilve Steegove vlade: 1. vojni minister Painlevé, 2. ministrski predsednik Steeg, 3. trgovinski minister Loucheur, 4. vnani minister Briand, 5. pravosodni minister Chéron in 6. poljedelski minister Boret, ki je povzročil padec vlade. Levo v kotu bivši delovni minister Laval, ki bo najbrže sestavil novo vlado. (Glej naša večja poročila med brzojavkami.)

Postava in človečanstvo

Slučaj Wise — Obupno dejanje — V blagoslovljenem stanju obsojena na smrt — Zastareli paragrafi

London, sredi januarja. Olive Kethleen Wise, žena iz srednjih slojev, je živela ločeno od svojega moža ter je morala skrbeti za svoje štiri otroke. Od nikoder ni mogla dobiti nobene podpore. Borba za vsakdanji kruh, vedno večje pomanjkanje, lakota in slednjič neopravičljiva odklonitev s strani oblasti, da bi smela s svojimi otroki bivati v državnem azilu, so prisilile nesrečno mater k obupnemu dejanju. Zastupila je s plinom najmlajše dete, devet mesecev starega sina Reginalda, ker ni mogla gledati, kako ji umira otrok od lakote.

Londonška porpita (Old Bailey) je obsojila mater na smrt, brez ozira na to, da je nesrečnica pričakovala rojstvo petega otroka, kajti paragraf, ki je odločeval o njeni usodi, se glasi:

»Ženska, ki se ji dokaže umor, se kaznuje s smrtjo, čeprav je v blagoslovljenem stanju.«

Ta zakon je nesmiseln, kajti s smrtjo ženske, ki je zakrivila zločin, se uniči tudi življenje nedolžnega, še ne rojenega otroka. Ta zakon je trd in krivičen, ker izključuje usmiljenje. Obenem je zastarel in obstoja le še na Angleškem.

Toda nesrečna mati, ki ni umorila svojega otroka iz sovraštva, ampak iz ljubezni, je našla rešitev. Po vsej državi je za-

vihralo in na tisoče protestov je bilo poslanih notranjemu ministru Clynesu, ki je po natančni preiskavi uvidel, da so protesti upravičeni in je iz lastnega nagiba odredil, da se mora smatrati razsodba za ne-postavno. Istočasno je ukazal, da morajo za nesrečno mater skrbeti jetniške oblasti. Po rojstvu deteta pa bo zopet svobodna.

Ta primer dokazuje, da vsebuje angleški zakonik še vedno paragrafe, ki so v popolnem nasprotju s pravico. S tem pa je tudi dokazano, da je trditve o popolnosti angleške zakonodaje lažnjive. Kako je v resnici, naj dokažejo trije naslednji paragrafi:

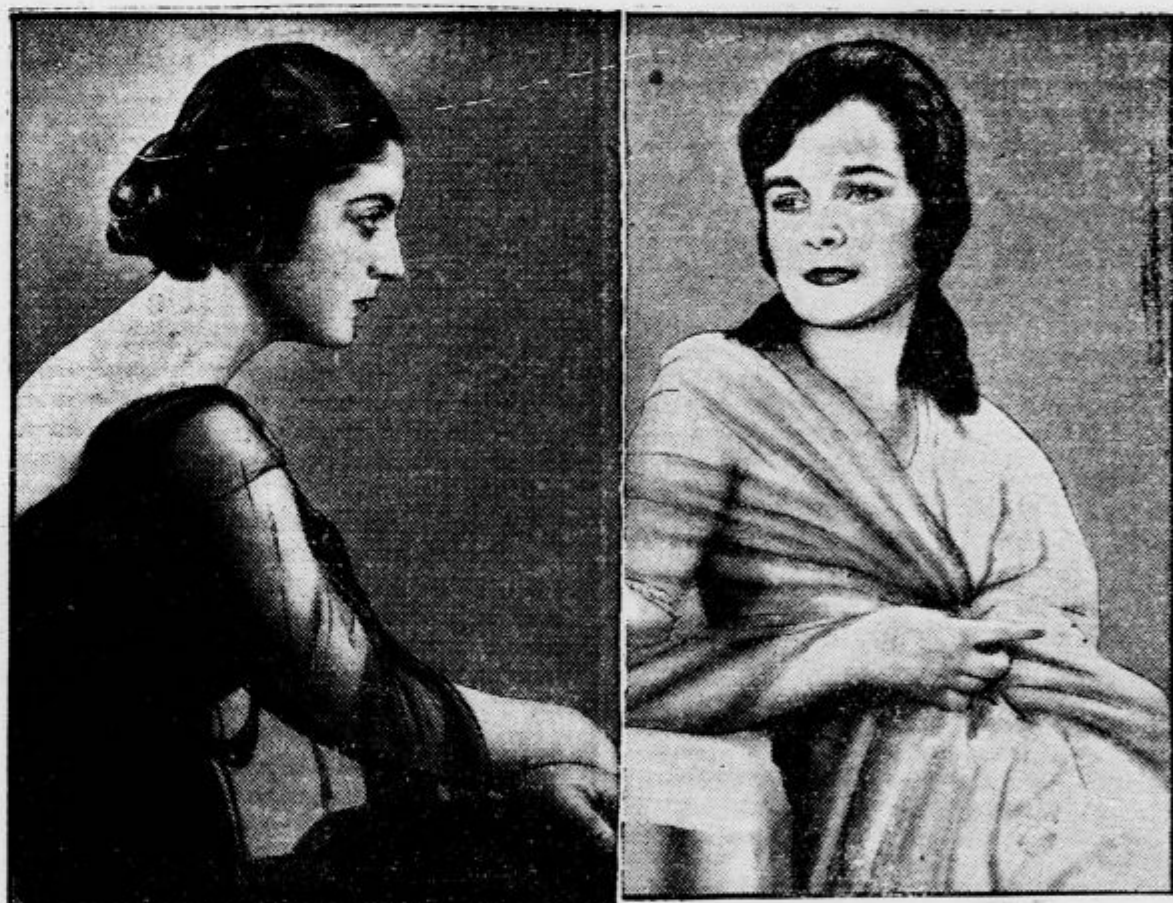
»Mož, ki zamudi ali ne more plačati dolgov, ki jih je napravil sam ali njegova žena, se lahko obsoji na dosmrtno ječo.«

Ali: »Oseba, ki je popolnoma nedolžna, je lahko zaprta več tednov, dokler popotno sodišče ne določi roka za razpravo.«

Ali: »Z ječo se kaznuje, kdor izrazi nepravovernno mnenje.«

Slučaj Wise je pripomogel, da bo na prihodnjem parlamentarnem zasedanju stavljen predlog o izboljšanju oziroma odpravi v začetku citiranega paragrafa.

Najlepša grška in avstrijska ženska

Miss Grčija 1931: gdč. Krisula Rodi iz Aten

Miss Austria 1931: gdč. Harta Haentjens z Dunaja

Koliko stane žena

Mlad zaročenec, ki pokloni svoji bodoči ženi zaročni prstan, čisto niti ne slutiti, da predstavlja drobn obročček simbol za ceno, ki se je morala nekoč plačati za ženo. Medtem ko seže dandanes tast precej globoko v žep, da odšteje doto za svojo hčer, je bilo nekoč običajno, da je možki praviloma kupi svojo ženo. Ta šega se je do dandanašnjega dne ohranila in najrazličnejših oblikah pri mnogih še ne civiliziranih narodih.

Zelo česta je bila in je še oblika plačevanja dote v podobni živine. Pri severnoameriških Indijancih je navada, da plačujejo s konji, pri mnogih afriških plemenih pa vlada običaj, da odrajtajo konje ali drobnico. Nekatera plemena pa sprejemajo tudi kožo leopardov, rum in tobak. V najsiromašnejših plasteh kitajskega podeželskega prebivalstva obstoji v živem, n. pr. v rižu.

Precej ovir napravi odkup žene v Haki, na južnem Kitajskem. Pogajanja za ženo uvede posredovalec, ki se pojavi v hiši bodočega tasta. Ta prinese dva do osem dolarjev v gotovini ter nekaj oreh, ki pomenijo toliko kakor zaročno darilo. Kmalu nato se vrši še ceremonija »izročanja mafih darov«. Ti obsegajo dva petelina, dva vrča vina, 10 do 15 kg svinjskega mesa, tucat nasoljenih rib in deset dolarjev v denarju. Zopet mine nekaj časa. Potem se vnovič pojavi posredovalec in prinese »velika darila«. Ta se ravna po premoženjskih razmerah ženina in cenitvi neveste ter znašajo: osem do sto dolarjev gotovine, kuhano prašičjo glavo, velik kos svinjske pečenke in pečenega petelina. Vse to se »žrtvuje« pradedom neveste, a vse spravi pod streho njen oče. K temu dodajo še po nekaj sveč, dva prekajevalna droga,

štiri velike vrče vina, štiri do osem živih piščancev, dve gosi, 99 račijh jajec, lonec skute in druga živila. Ko je vse to izročeno, ni za ženitev nobenega zadržka več. Srečni oče več hčera lahko nekaj časa pravo dobro živi na račun bodočih žena iz svoje družine.

Zelo neenakomerna je cena za ženo pri južnoafriških Zulu. Navadno se »odšteje« plačilo v podobni goved. Za čedno dekle zahtevajo do tri krave, nekaj mesecev pozneje pa že osem repov. Ko je nekoč razsajala kuga pri Karanjoich, se je to kmalu pokazalo v tem, da se je znatno skrhlo število zakonov in porodov.

Pri Somalijcih si lahko kupiš ženo, še preden se je rodila. Dovolj je, da skleneš z njenim očetom kupno pogodbo. Podarš mu enostavno konja in nekaj gospodarskih predmetov. Če starši sprejmejo dar, je pogodba zapečatena.

Celo moderna Evropa pozna šego kupovanja žen. Običaj je v navadi posebno pri ciganih. V Romuniji sta se n. pr. pred časom silno spri dve nomadski tolpi, ker je hotel plačati »kralji« prve tolpe samo 10.000 denar. enot, dočim je oče neveste zahteval 2000 denar. enot več. Ker se ni vdal ne ta ne oni, se je kupčija razvila in lepota je obsejala. Cene za ciganske neveste so podvržene velikim spremembam. V nekem primeru je dobil oče za lepo hčer 18.000 denar. enot, njena sestra, pa je bila prodana za sramotno nizko ceno 18 enot...

SOPROGA

Gospa Jančarjeva pride v trgovino in de vajencu: »G. Jančar je odšel. Kam pa?« Vajencu: »Ne vem, gospa.« — »Mogoče pa ve gospodična?« — »O, ta pa prav gotovo.« — »Kako to?« — »Ker je šla z njim.«

Pravde za poljube

Zadeve s poljubi so več ali manj košljive. Naše sodne kronike o tem po večjem ne vodijo posebne evidence, ker se slični spori poravnajo med štirinajstimi ali štirinajstimi stenami. S teh vidikov je problem poljubljanja v naši domovini skoraj neznaten in dosedaj še ni prišel v kritično razmotrivanje. Stvar je pa precej drugačna v Ameriki ali Angliji in po drugih evropskih državah, kjer pravde za poljube niso posebej redke, vselej pa zelo zanimive in poučne. Angleški sodnik Edward Lodge — med vrstami bodi zaupano, da je mož samske narave in nekoliko nasproten nežnemu spolu — je šel pri proučevanju teh pravnih tako daleč, da je sestavil statistiko, ki kaže, koliko (po njegovem prav nepotrebnega) dela so dali sodiščem poljubi oziroma njihovi prevroči ljubitelji. Med drugimi je mož ugotovil, da je bilo lani v Ameriki in Angliji okoli 2000 pravnih zaradi raznih neprimerno ozir, nepravilno sprejetih oziroma oddanih poljubov.

Da njegov izdelek ni bil samo iz samih suhoparnih števil, mu je priključil še par pravnih zgodbi o poljubih, ki so se z veliko senzacijo končale pred sodiščem.

Tako navaja primer vročerknega plesa Alfreda Corasa, ki je spoznal na splesu — seveda v Ameriki — prav dopadljivo in mlado Američanko. Plesala sta neutrudljivo — do ranega jutra. Do sem bi bilo v redu! Kar je še v redu, je dejstvo, da je španski kavalir spremil damo do hišnih vrat jih odprl in ji segel v roko. V tem kritičnem trenutku, na cesti ni bilo daleč naokoli žive duše — si Španec ni vedel več pomagati iz zadrege in pritiskal je na rdeče ustnice — goreč poljub. Dama je izmotala roko in prisolila preradodarni »kroni stvarstva« krepko zausnico. Naslednje jutro je »atentat« prijavila sodišču. Pri razpravi je kmel državni pravdnik dolg govor, v katerem je ognjevitiga mladeniča priporočil za malstrožjo kazen. Sodnik mu je »prisodil« 100 dolarjev kazni. Vročerknemu Alfredu se je zdel kazni previsoka, šel je in se je pritožil, kar je bilo pozneje zanj usodno. Prizivno sodišče ni samo potrdilo sto dolarjske globe, temveč je dodalo še trimesečni zapor z utemeljitvijo, da se morajo tuji polagoma naučiti ameriških šeg. Coras je odsedel tri mesece, izgubil medtem službo, ostal brez posla, kupil revolver in ustrelil svojo prvo ljubico v sebe.

Druga zgodba iz bujnega poglavlja o slabem ravnanju s poljubi izvira iz Pariza. Društvo za propadle žene in dekleta je priredilo velik dobrodelni bazar. Na sporedu je bila med drugimi privlačnostmi tudi dražba poljuba, ki ga bo dala najvišjemu ponudniku najlepša deklica Francije. Dražba je bila živahna in kupcev vseh vrst se je kar trlo. Po dolgem boju je bil končno poljub »Mis France« prodan za nič manj kot 22.000 frankov. Ko se je srečni kupec tega redkega poljuba prerinil do odra, je vse ostrmel. Bil je postaren, bogat in neznanen mož, ki mu seveda razočarana lastnica najboljših ustnic Francije ni hotela odstopiti dragocene pritiške. Mož kljub protestom ni smel v bližino; odnehal je in si polskal pozneje pravico pred sodniki. Tožil je prireditelje za odškodnino, deklico, ki je bila na dražbi, pa za goljufijo. Sodniki so obsojili deklico »na poljube«, ki pa ga je dala le skrajno nerada. Pravilo, da je pozneje izstopila iz društva in se preselila v kraje, kjer poljubov sploh ne dražijo. Tudi srečnemu kupcu poljuba za 22.000 frankov so pozneje zaupali, da bi bil za ta denar lahko drugod dobil poljubov na izbiro in na — debelo!

V Angliji je imelo sodišče pred kratkim opraviti kar s serijo 32.000 poljubov. Zgodovina te pravde je nekako naslednja: Pred 9 leti (oh, kako hitro teče čas!) sta se spoznala. Najprej od daleč, pozneje bližje, kakor je tako rada. Ona je mislila na zakon, on pa je zatiral, da to ni važno in vedno prezgodaj. Sicer jo neizmerno ljubi, toda za zakon preohlapno, 9 let je minilo; njegovi nazorji so ostali enaki. Lepa dekle je šel in osrečil — drugo (kako je mogel!); njej pa je poslal v uteho bankovec za 1000 frankov. Deklica je šla pred sodnike in zaupala zgodbo; pristavila je, da hoče odškodnino po številu poljubov, ki so ji vzeli čast in ime. Dejala je, da jo je poljubil najmanj 200.000 krat in zahtevala za vsak poljub 5 šilingov. Sodniki so bili mnenja, da sta račun in število poljubov previsoka. Salomonska sodba je odločila, da jo je povprečno poljubil na dan 10 krat, kar je dalo za vso dobo, nekako 32.000 poljubov. Zaradi oddaje na debelo je sodišče znižalo ceno poljuba na šiling. Užaljena deklica je prešla še 1600 funtov in rešila svojo čast. Njemu pa je bil celo ta račun previsok!

